

VIÐSKIPTARÁÐ ÍSLANDS

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
b/t. nefndarritara
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 23. október 2014

Efni: Tillaga til þingsályktunar um mótun viðskiptastefnu Íslands (23. mál)

Viðskiptaráð þakkar nefndinni fyrir það tækifæri að fá að veita umsögn um ofangreinda tillögu til þingsályktunar. Með þingsályktunartillögunni er lagt til að Alþingi feli ráðherra að móta viðskiptastefnu sem hafi að markmiði að jafna samkeppnisstöðu innlendrar verslunar gagnvart erlendri og lækka vöruverð til hagsbóta fyrir neytendur.

Í umsagnarbeiðni efnahags- og viðskiptanefndar kom fram að nefndin væri einkum að leitast eftir því að fá fram afstöðu til málsins að teknu tilliti til áætlana stjórnvalda um breytingu virðisaukaskattkerfisins og afnáms vörugjalda.

Viðskiptaráð hefur þegar skilað inn umsögn til nefndarinnar um frumvarp um breytingar á virðisaukaskatti, afnám vörugjalda og hækkun barnabóta.¹ Í þeirri umsögn styður Viðskiptaráð við þær breytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu, enda eru þær til þess fallnar að auka kaupmátt heimila og mest þeirra tekjulægstu.² Þá munu breytingarnar auka skilvirkni neysluskattkerfisins og styrkja grundvöll verðmætasköpunar héraendis. Frumvarpið er því að mati Viðskiptaráðs þýðingarmikið skref í átt að bættu fyrirkomulagi neysluskatta.

Til viðbótar við breytingar á virðisaukaskatti og vörugjöldum telur Viðskiptaráð að endurskoða þurfi tolla héraendis til að bæta fyrirkomulag neysluskatta enn frekar. Tollum fylgir hátt flækjustig í framkvæmd og kostnaðarsamt utanumhald þrátt fyrir takmarkaða tekjuöflun. Tollnúmer á Íslandi eru ríflega 12.000 talsins³ og skilvirkni í framkvæmd tollkerfisins er minni en í nágrannalöndunum.⁴ Þrátt fyrir þessa fyrirhöfn í kringum tollkerfið standa tollar undir minna en 3% af skatttekjum vegna neysluskatta.⁵

¹ Sjá umsögn Viðskiptaráðs um breytingar á neyslusköttum og barnabótum (september 2014). Slóð: <http://vi.is/malefnastarf/umsagnir/umsogn-um-breytingar-a-neysluskottum-og-barnabotum/>

² Sjá frétt Viðskiptaráðs um áhrif fjárlagafrumvarpsins (12. október 2014). Slóð: <http://vi.is/malefnastarf/frettir/rangfaerslur-um-ahrif-fjarlaga/>

³ Tollskrá Tollstjóra (október 2014)

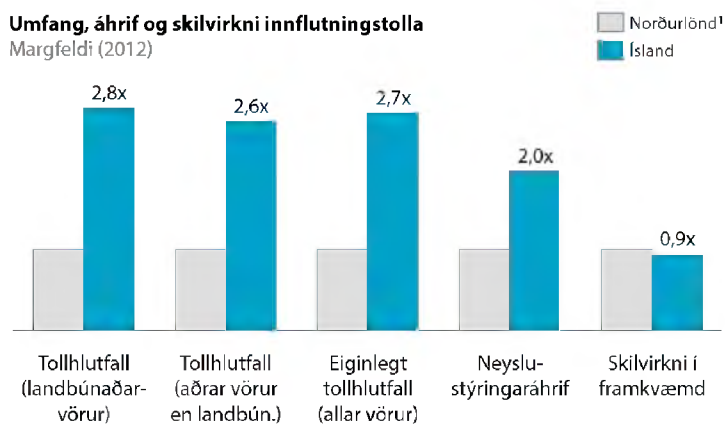
⁴ Skýrsla Alþjóðaefnahagsráðsins (2012), „The Global Enabling Trade Report“.

⁵ Sjá skoðun Viðskiptaráðs (desember 2012): „Neysluskattar komnir á síðasta söludag“. Slóð: <http://vi.is/malefnastarf/utgafa/skidanir/1528/>

Í umsögn Viðskiptaráðs frá 6. nóvember 2013 um þingsályktunartillöguna, sem fyrst var lögð fram á 141. löggjafarþingi, benti ráðið á að alþjóðaviðskipti og samkeppni aukist eftir því sem hagkerfi eru opnari.⁶ Háir tollar og vörugjöld einangra hins vegar hagkerfi og rýra líf skjör þegna viðkomandi ríkja. Tollar hérlendis eru tæplega þrefalt hærri en í nágrannalöndunum (mynd 1). Auk þess eru neyslustýringaráhrif þeirra tvöföld vegna mikils misræmis í skattlagningu eftir vöruflokkum. Slík neyslustýring skekkir verðmyndun, mismunar atvinnugreinum og veldur misjafnri skattbyrði á einstaklinga. Tollar eru því bæði hærri og skaðlegri hérlendis en tíðkast í nágrannaríkjunum.

Mynd 1

Tollar á Íslandi eru mun hærri en á öðrum Norðurlöndum, mismuna í meiri mæli og eru óskilvirkari í framkvæmd

¹ Meðaltal án Íslands

Heimildir: Alþjóðæfnafræðistofnun; Viðskiptaráð Íslands

Mestrar tollverndar njóta landbúnaðarvörur en tollar á slíkar vörur eru um þrefalt hærri en í nágrannalöndunum. Að auki eru í gildi víðtækar innflutningstakmarkanir sem ásamt tollvernd leiða til þess að matvælavæð er herra á Íslandi en á Norðurlöndunum þrátt fyrir að laun hérlendis séu lægri.⁷ Þeir sem hafa áhyggjur af hækkun matvælavæðs í kjölfar breytinga á virðisaukaskattkerfinu ættu því frekar að líta til tollkerfisins. Til að lækka matvöruverð er engin ein aðgerð jafn árangursrík og að draga úr þeirri innflutningsvernd sem innlend búvöruframleiðsla nýtur. Það má gera með því að afnema innflutningstakmarkanir og lækka tolla til muna eða afnema þá að fullu.

Því hefur verið haldið fram að íslensk framleiðsla verði undir í samkeppninni verði innflutningstollar lækkaðir. Tollvernd hérlendis er hins vegar svo umfangsmikil að veruleg lækun tolla á margar vörutegundir myndi ekki gera úti um samkeppnishæfni innlendra framleiðenda, sem auk tollverndar njóta umfangsmikils stuðnings í formi niðurgreiðslna. Því er svigrúm til að draga úr tollvernd án þess að innlendir framleiðendur verði ósamkeppnishæfir við þá erlendu.

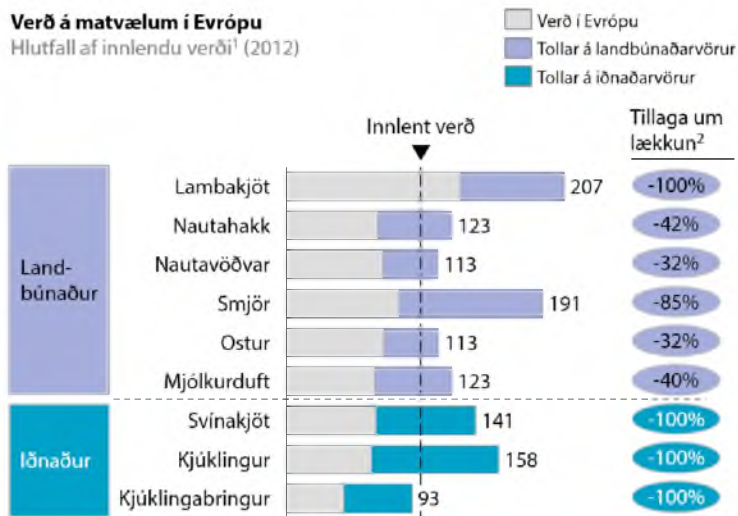
⁶ Sjá umsögn Viðskiptaráðs um mótun viðskiptastefnu Íslands (nóvember 2013). Slóð: <http://www.vi.is/malefnastarf/umsagnir/umsogn-vidskiptastefna/>

⁷ OECD (2014)

Mynd 2

Flestar landbúnaðarvörur eru hagkvæmari í framleiðslu í Evrópu og lækkun tolla myndi gera framleiðendum þeirra kleift að keppa á íslenskum markaði

Verð á matvælum í Evrópu Hlutfall af innlendu verði¹ (2012)

¹ Heildsöluverð í Evrópu með og án innflutningstolla sem hlutfall af innlendu heildsöluverði
² Miðað er við að tollar á landbúnaðarvörur séu lækkaðir svo erlent heildsöluverð að viðbættum innflutningstollum verði jafnt innlendu heildsöluverði. Miðað er við að tollar á iðnaðarvörur séu aflagðir.
 Heimildir: Samráðsvettvangur um aukna hagsæld á Íslandi; Viðskiptaráð Íslands

Á mynd 2 má sjá þá lækkun tolla sem möguleg er án þess að innlendir framleiðendur beri skarðan hlut frá borði. Unnt er að afnema tolla á lambakjöt, draga úr tollum á nautahakk um 42%, nautavöðva um 32%, smjör um 85%, ost um 32% og mjólkurduft um 40%. Slík lækkun myndi veita innlendum framleiðendum aðhald frá aðþjóðlegri samkeppni án þess að gera þá ósamkeppnishæfa.

Viðskiptaráð telur þó að samfélagsleg rök fyrir verndun innlendra framleiðenda eigi ekki við um ræktun svína- og alifugla til manneldis. Í slíkri starfsemi er að mestum hluta notast við innflutt fóður og er hún oft staðsett í eða við þéttbýli. Viðskiptaráð leggur því til að tollar á svína- og alifuglakjöt séu aflagðir að fullu. Af mynd 2 má ráða að slík breyting myndi lækka matvæla-verð í þeim vöruflokkum um 25-50%.

Að mati Viðskiptaráðs er einhliða lækkun innflutningstolla hagkvæmari leið en gagnkvæm lækkun tolla í gegnum fríverslunarsamninga. Einhliða lækkun gerir almenningi samstundis kleift að njóta ávinnings af auknum alþjóðaviðskiptum í formi lægra vöruverðs og aukins vöruúrvals. Þá er það mat ráðsins að slík aðgerð skaði ekki samningsstöðu Íslands við gerð fríverslunarsamninga síðar meir. Nýja-Sjáland er gott dæmi um árangur þessarar leiðar. Þar voru innflutningstollar einhliða lækkaðir og innflutningstakmarkanir afnumdar á níunda áratugnum. Frá þeim tíma hafa stjórnvöld gert fjölmarga fríverslunarsamninga við önnur ríki og ríkjasambönd. Í þeim samningaviðræðum hafa stjórnvöld Nýja-Sjálands bent á eigin niðurfellingu sem röksemdafærslu fyrir því að viðskiptalönd þeirra ættu að gera slíkt hið sama.

Viðskiptaráð tekur undir markmið þingsályktunartillögunnar og telur mikilvægt að fyrirkomulag neysluskatta hélendis sé endurskoðað. Það er von ráðsins að horft verði til ofangreindra tillagna við næstu skref í þeirri vinnu.

Viðskiptaráð leggur til að þingsályktunartillagan verði samþykkt.

Virðingarfyllt,

Marta Guðrún Blöndal
Lögfræðingur Viðskiptaráðs Íslands